

בינת ההלכה

מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

גליון מס' כד פרשת נח תשפ

y.d.daskal@gmail.com

תמצית הלכות אקטואליות

שו"ע סימן רסז, מ"ב, פסקי תשובות

בערב שבת אנו משנים כמה וכמה תפלות מהרגיל בחול. וראוי לדעת מקור כל שינוי ושינוי מהיכן הוא נובע, ומה הטעם בשינוי זה.

בתפלת מנחה אין נופלים על אפים, ובמגן אברהם בשם הפרי מגדים אפילו המתפלל מנחה קטנה, והטעם על פי האר"י, שמהשעה החמישית כבר מתחיל ניצוצות קדושת השבת.

מנהג החסידים להתפלל מנחה סמוך למעריב, כיון שעל פי קבלה הוא זמן גבוה מאוד, ולכן נוהגים להתפלל מנחה לאחר טבילת מקוה, ולא לעשות לאחר מכן מלאכות, וסומכין מנחה למעריב.

תפלת מנחה של ערב שבת היא תפלה גבוהה מאוד, ויש לכון בה הרבה. ונוהגים החסידים לומר מזמור קז שבתהילים לפני תפלת מנחה. המקור לזה הוא בספר מאור עינים, שהבעל שם טוב תיקן לומר מזמור זה לפני מנחה. והרבה טעמים יש בזה בנגלה ובנסתר. והטעם הפשוט, כי אדם ניצל מהרבה סכנות במשך השבוע, ואינו יודע שניצל מהם, וראוי להודות לה' על זה, וכן בשבת נצלים מכל הדינים, וכולל הודאה גם על זה. ובספר שער הכולל כתב שנכון לאומרו בעמידה כעין ברכת הגומל.

לאחר תפלת מנחה אומרים חמשה מזמורי תהילים לכו נרננה כו', מזמורים אלו תיקנו תלמידי האר"י לומר. והטעם בזה, כיון שמשה רבינו ע"ה תיקן עשרה מזמורי תהילים, צ – צט, והחמשה האחרונים צה – צט הם על ימות המשיח, והיות ושבת הוא מעין עולם הבא ומעין הגאולה העתידה תקנו לומר זאת.

לאחר מכן אומרים מזמור לדוד הבו כו' זה תיקן האר"י הקדוש בעצמו לומר, דברכות (כ"ט א) ילפינן ז' ברכות שמונה עשרה דשבת מז' קולות המוזכרים במזמור זה, ועל ידי זה יזכור שמתפללים רק ז' ברכות. וכירושלמי (ברכות פ"ד ה"ג) שהוא כנגד ז' אזכרות שבמזמור שיר ליום השבת.

לכה דודי תיקן רבי שלמה אלקבץ לאומרו. ולאחר מכן אומרים מזמור שיר ליום השבת שהוזכר כבר בדברי הראשונים לאומרו, ולקבל שבת. ודברי הזוהר כגוונא כו' תקינו תלמידי הבעל שם טוב לומר.

ובברכת אשכבנו לא מסימים שומר עמו ישראל לעד, ומקור השינוי הוא מדברי הירושלמי, שאין צריך שמירה כי השבת היא ששומרת עלינו, והביא הטור שינוי זה. ויש שינויי נוסחאות האם לומר "ושמור צאתנו ובואנו". ואם שכח וסיים שומר עמו ישראל לעד, כתב במשנה ברורה, שתוך כדי דיבור חוזר לומר ופרוס עלינו כו', ולאחר כדי דיבור לא חוזר, ומכל מקום כתב בכף החיים שיש ענין גדול לומר ופרוס עלינו כו', לכן יש לאומרו בלא שם ומלכות.

ולאחר ברכת השכבנו אומרים ושמרו בני ישראל כו', ומנהג זה מקורו קדום, ומובא בטור מדברי הראשונים. אבל יש לעיין מדוע אין זה הפסקה בין גאולה לתפלה, ומבאר הטור, שכיון שאמרו חז"ל שאם שומרים שני שבתות מיד נגאלים, לכן גם פסוקים אלו הם מעין גאולה